

Araştırma-İnceleme

**TOPLUMSAL BİR GERÇEKLİK OLARAK YOKSULLUK
VE VAKIFLARIN FONKSİYONLARI: KARAMAN YUNUS
EMRE KÜLTÜR VAKFI ÖRNEĞİ¹**

**İsmail GÜLLÜ²
Savaş KALAYCI³**

Öz: Yoksulluk, geçmişten günümüze kadar gelen dinamik sosyal bir olgu olarak karşımıza çıkmaktadır. Yoksulluk Türkiye açısından ele alındığında, hükümetlerin sosyal devlet anlayışı içinde yoksullukla mücadele etmeye çalıştıkları, bunun yanında sivil toplum kuruluşlarının da yoksullukla mücadelede önemli roller üstlendikleri görülmektedir. Her toplumda, kendi kültürel yapısı içinde farklı özellikler ve farklı dinamikler etrafında şekillenen yoksullara yönelik yardımlaşma ve dayanışma birliklerinin bulunduğunu ifade etmek gerekmektedir. Bu çalışmanın amacı, dayanışmanın toplumsal ilişkilerde formel ve enformel şekilde yapılaşarak görünürlük kazandığı olgular etrafında, dayanışma ağlarının yoksullukla baş etmede önemli bir işleve sahip olduğu kabulünden hareket ile yoksulların da içinde olduğu dayanışma ağlarının yerel düzeyde nasıl konumlandığını, sosyal yardımlaşma ve dayanışma vakıflarının toplumsal fonksiyonlarını, Yunus Emre Kültür Vakfı'ndan yardım alan kişilerin sosyal yardımlar ve yoksulluk hakkındaki görüşlerini inceleyerek belirlemektir. Bu çalışma, yoksulluğu önlemeye yönelik mekanizmalardan biri olan dini saikli ve hayırseverlik (philanthropy) temelli vakıf olgusunun günümüz Türkiye'sinde yerel düzlemde nasıl işlediği ve bu süreçte nasıl bir ilişki biçimi üretildiğini anlama çabası olarak değerlendirilmelidir. Araştırma sonucunda; Yunus Emre Kültür Vakfı'nın yaptığı yardımlarda görece tarafsız ve adaletli

¹ Bu çalışma, Yrd. Doç. Dr. İsmail Güllü danışmanlığında Savaş Kalaycı tarafından Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyoloji Anabilim Dalı'nda 2015 yılında Yoksulluk Kültürü ve Sosyal Dayanışma Geleneği-Yunus Emre Kültür Vakfı Örneği- adlı yayınlanmamış yüksek lisans tez çalışmasında elde edilen verilerden hareketle hazırlanmıştır. Çalışma sırasında gerek vakfa ait istatistiki verilere ulaşmada gerekse saha çalışmasında yoksullara ulaşmada gösterdikleri yardımseverlikten dolayı Yunus Emre Kültür Vakfı yönetici ve çalışanlarına teşekkürü borç biliriz.

² Yrd. Doç. Dr., Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Sosyoloji Bölümü. ismailgullu@hotmail.com

³ Yüksek Lisans Öğrencisi, Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sosyoloji Anabilim Dalı. kalaycisavas@hotmail.com

olduğu, yapılan yardımların topluma önemli katkılarının olduğu, ancak yapılan yardımların katılımcıların geleceğe güvenle bakmaları konusunda ve katılımcıların yaşamlarını rahatlatmada yetersiz olduğu belirlenmiştir. Araştırmada yoksullara herkesten önce devletin yardım etmesi gerektiği konusunda bir fikir birliğinin olduğu, yoksulların çocuklarının da yoksul bir yaşam sürmeye devam edeceği düşüncesinin ağır bastığı tespit edilmiştir.

Anahtar Sözcükler: Yoksulluk, Yoksulluk Kültürü, Vakıf, Sosyal ve Dayanışma Vakıfları, Hayırseverlik.

POVERTY AS A SOCIAL REALITY AND SOCIAL FUNCTIONS OF FOUNDATIONS: EXAMPLE OF KARAMAN YUNUS EMRE CULTURAL FOUNDATION

Abstract: Poverty has been a dynamic social fact from past to present. When poverty is handled in Turkey, it is seen that governments try to struggle against poverty as a social state, and in addition to that, non-governmental organizations also take significant roles to struggle against poverty. It should be declared that in every society, in its own cultural structure, there are fraternal and solidarity associations formed by different features and different dynamics. The aim of this study is to determine how solidarity networks, in which the poor also involve, locate on local level and to determine functions of fraternal and solidarity associations with the motive of acceptance that solidarity networks have important function to struggle against poverty. We focus on the frame of facts apparent via structured solidarity in social interactions formally and informally, via evaluating the views of the people who receive support from Yunus Emre Kültür Vakfı (Yunus Emre Cultural Foundation) on social support and poverty. This research should be interpreted as an effort to understand how the fact of charitable foundation based on religious and philanthropy function on local level in Turkey at the present time and what kind of a relationship is produced in this process. In the end of the research, it is concluded that Yunus Emre Kültür Vakfı is relatively impartial and fair about donations it makes. The donations have significant contributions in society; however, the donations are not enough to make the participants confident about the future and to comfort their lives. In the research, there is a consensus that the state has to support the poor first and foremost, otherwise the children of the poor will live a poor life of their own.

Keywords: Poverty, Poverty Culture, Foundation, Social Solidarity foundations, Philanthropy.

Giriş

Yoksulluk geçmişten günümüze kadar gelen dinamik sosyal bir olgu olarak karşımıza çıkmaktadır. Aynı zamanda “yoksulluk, tarihin her döneminde olduğu gibi günümüzde de az gelişmiş ve gelişmekte olan birçok ülkenin yüzleşmek zorunda olduğu önemli toplumsal sorunların başında gelmektedir” (Ersungur ve Topcuoğlu, 2014, s. 300). Yoksullukla mücadele etmek için toplumlar, kendi içlerinde formel ve enformel olarak oluşturdukları mekanizmalar ile mücadele

etmektedirler⁴. Türkiye açısından yoksulluk ele alındığında, hükümetlerin sosyal devlet anlayışı içinde yoksullukla mücadele etmeye çalıştıkları, bunun yanında sivil toplum kuruluşlarının da yoksullukla mücadelede önemli roller üstlendikleri görülmektedir. Her toplumda, kendi kültürel yapısı içinde farklı özellikler ve farklı dinamikler etrafında şekillenen yoksullara yönelik yardımlaşma ve dayanışma birliklerinin bulunduğunu ifade etmek gerekmektedir. Küresel bir olgu olmasına rağmen yoksulluğun şiddeti, yoğunluğu ve kendine özgü farklı boyutları ancak yerel düzeyde gözlemlenebilir. Bunun için de yerel özelliklere yoğunlaşan bir çalışmaya ihtiyaç duyulmaktadır (Açıkgöz ve Yusufoglu, 2012, s. 79). Sivil toplum kuruluşları (STK) içerisinde yer alan vakıflar, yoksullukla mücadeleye ve toplumsal dayanışmaya yaptıkları katkılarla oldukça önemli kurumlar niteliği taşımaktadır. Dünya’da ve Türkiye’de yaşanan siyasi, ekonomik ve toplumsal değişmelerin etkisi ile STK’lar da bir dönüşüm yaşamakta ancak bu alandaki gelişmeler, gerek sosyal tarih alanında gerekse de sosyoloji alanındaki bilimsel çalışmalarda hak ettiği yeri bulmakta zorlanmaktadır (Özbek, 2006, s. 401). Sosyal bilimcilerin STK’lar içerisinde değerlendirilerek vakıf olgusunun günümüz Türkiye’sindeki fonksiyonları, yapısal ve işlevsel sorunları üzerine eğilmeleri önem arz etmektedir. Yoksulluk sorununa bakış açısı ile ilgili olarak getirilebilecek bir diğer eleştiri ise sorunun ekonomik bir problem olarak görülmesi, sosyal boyutlarının zayıf kalmasıdır.

Tarihsel süreç içerisinde Türk toplumunda yoksullukla ilgili olarak vakıfların yardımlaşma ve dayanışma esasına göre kâr amacı gütmeyen faaliyet gösterdikleri görülmektedir (Akgül, 1995, s. 103; Ott, 2001). Zenginler ile yoksullar arasında bir köprü olmak sureti ile kurulan yardımlaşma fonksiyonu yanında vakıfların kültür, sanat ve eğitim gibi alanlarda da fonksiyonları söz konusudur. Selçuklu ve Osmanlı dönemlerinde ekonomik, siyasi, bilimsel, kültürel vb. oldukça önemli fonksiyonlar üstlenen geleneksel vakıfların, Tanzimat modernleşmesi ve Cumhuriyet dönemlerindeki merkezileşme ve devletin kamu yararına daha fazla inisiyatif üstlenme isteği ile paralel olarak adeta bir gerileme dönemine girdiği, son yıllarda tekrar vakıf geleneğinin canlanarak vakıfların etkin roller üstlendikleri gözlenmektedir. Fakir, fukarâ, gurebâ, aceze, muhtâcîn, mâzûlîn, eytâm gibi kelimelerin Osmanlı döneminde yoksulluğun kavramsal meşruiyet sınırını çizdiği ifade edilebilir (Özbek, 2006, s. 405). Osmanlı toplumunda kamu hizmeti niteliğindeki birçok toplumsal görevin Hilal-i Ahmer (Kızılay), Darü’ş-Şifa, (Hastane), Himaye-i Etfal (Çocuk Esirgeme Kurumu), Fukaraperver Cemiyeti (Fakirsever Topluluğu) gibi vakıflar yolu ile yerine getirildiği görülmektedir (Köprülü, 1942; Yediyıldız, 1982; ve 1984; Özbek, 1998). Doğan (2006, s. 19), Osmanlı döneminde vakıfların dini,

⁴ Durmaz, Ş. (2010). 20. Yüzyılın Başında Azerbaycan’da Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Amaçlı Vakıf ve Dernekler. *Yardım ve Dayanışma Dergisi*, 1(2), 61-71. Karşılaştırma için bakınız Azerbaycan’daki vakıflar: Kardeş Kömeği İçtimai Teşkilatı; Neşr-i Maarif Hayriye Cemiyeti; Azerbaycan Kadın Hayriye Cemiyeti; Uşak Evi (Çocuk Evi) Hayriye Cemiyeti.

içtimai ve iktisadi olmak üzere üç temel kategoride ele alınabileceğini belirtmektedir.

Barkan ve Ayverdi'nin bulgularına göre 1546 yılında yalnız İstanbul'da 2515 vakıf bulunuyordu (Çizakça, 2005, s. 22). Vakıflar Genel Müdürlüğü verilerine göre, 1980 yılında kurulan vakıf sayısı sadece 601 iken, bu sayı 2014 yılında 4867'ye ulaşmıştır (<http://www.vgm.gov.tr>) Bu yeni kurulan vakıfların 975 tanesi sosyal yardımlaşma ve dayanışma vakıflarından oluşmaktadır (<http://www.vgm.gov.tr>). Sosyal yardımlaşma ve dayanışma vakıflarının amaçları arasında yoksullukla mücadele etmek, toplumsal dayanışma ve bütünleşmeyi sağlamak, temel gereksinimlerini karşılamaktan yoksun bireylere sosyal yardımlarda bulunmak gelmektedir. Gerek devlet gerekse STK'lar düzeyinde yapılan yoksullukla mücadele çalışmaları kapsamında yoksul olan insanlara sosyal yardımlar yapılmakta, yoksulluğun psiko-sosyal olumsuz etkileri giderilmeye çalışılmaktadır (Bayyığıt, 2001, s. 63). Dicleli'nin yaptığı sınıflandırma ile yoksullara yardımlar bireysel, kurumsal ve devlet eli ile olmak üzere üç yol ile sağlanmaktadır (Dicleli, 1946, s. 110). Ancak yapılan yardımların yoksulluğu gidermek, toplumsal dayanışmayı sağlamak gibi olumlu etkilerinin olduğu gözlenirken, yapısal yoksulluğu giderecek çalışmalardan ziyade geçici yoksulluğu gidermeye yönelik bir bakış açısı egemendir.

Araştırmanın konusu da bu amaçlarla 1978 yılında Karaman'da kurulmuş Yunus Emre Kültür Vakfı'nın toplumsal faaliyetlerinin *Monografi* tekniği ile ve yoksul profilin 'içeriden bakış' yaklaşımıyla sosyolojik olarak incelenmesidir. Vakıf, yaptığı faaliyetler ile Karaman'da kırsal yoksullukla sivil toplum kuruluşları (STK) düzeyinde mücadele etmekte ve sosyal dayanışmayı sağlamaya çalışmaktadır. Bu çalışma, yoksulluğu önlemeye yönelik mekanizmalardan biri olan dini saikli ve hayırseverlik (philanthropy⁵) temelli vakıf olgusunun günümüz Türkiye'sinde yoksulların bakış açılarından hareketle ve yerel düzlemde nasıl işlediği ve bu süreçte nasıl bir ilişki biçimi üretildiğini anlama çabası olarak değerlendirilmelidir.

1. Yoksulluk Kavramı

Literatürde yoksulluk kavramı ile ilgili farklı yaklaşımlar ve farklı bilim dallarında ortaya konulan birçok tanım bulunmaktadır. Yoksulluk, insanların kabul edilebilir yaşam koşullarına özgür ve insana yakışır, kendine ve başkalarına saygılı, uzun, sağlıklı ve yaratıcı bir hayat sürebilmeleri için gerekli insani, en temel öge olan fırsat ve öğelerden yoksun olmasıdır (Sallan Gül ve Gül, 2008).

⁵ İngilizce karşılığı "philanthropy" olan bu terimin Türkçe'deki karşılığı hayırseverlik olmakla birlikte, kelimenin tam anlamını karşılamamaktadır. Dilimizde hayırseverlik, çoğunlukla tarihi gelişimi sebebiyle bireylerin dini, vicdani ve/veya duygusal güdülerinden hareketle yaptıkları yardım faaliyetlerini çağrıştırmaktadır. Ancak uluslararası düzeyde filantropi terimi bu çağrışımlardan ziyade birey ve kurumların içinde buldukları toplumların refah seviyesini yükseltmek amacıyla (çoğunlukla sivil toplum kuruluşlarına ve stratejik bir planla) bağışta bulunmalar şeklinde tanımlanmaktadır (TÜSEV, Türkiye'de Hayırseverlik: Vatandaşlar, Vakıflar ve Sosyal Adalet Araştırması, 2005).

Tarihsel süreç içerisinde yoksulluk kimi zaman bireylerin kendilerine ait özelliklerden dolayı kimi zaman ise yine insan unsurunun içinde olduğu savaş, doğal afet, göç vb. nedenlerden dolayı ortaya çıkmıştır. Yoksulluk; bu gibi nedenler dolayısıyla insanlık tarihinin her döneminde gerek az gelişmiş, gerekse gelişmekte olan, hatta gelişmiş ülkelerde farklı şekil ve yoğunluklarda da olsa rastlanılan bir olgu haline gelmiştir (Aydın ve Türgay, 2011, s. 250). Yoksulluğun farklı kurum ve kuruluşlar tarafından birbirine benzeyen ancak farklı şekillerde yapılmış tanımları bulunmaktadır: Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı (UNDP) tarafından yoksulluk “yeterli bir yaşam standardına ulaşma ve diğer sivil, kültürel, ekonomik, siyasal ve sosyal haklardan yararlanma açısından gerekli kaynaklardan, yapabilirliklerden, seçeneklerden, güvenlikten ve güçten sürekli ya da kronik olarak yoksun oluşla belirlenen bir insanlık durumu” (UNICEF, 2004, s. 16) şeklinde tanımlanmıştır. Dünya Bankasına göre yoksulluk, “asgari yaşam standardına erişememe durumudur. Yoksulluk açlık, barınacak yerin olmaması, yeterli sağlık hizmetinin alınamaması, eğitim hizmetinden yararlanamama, iş sahibi olmama, gelecek için korku ve endişe duyma, temiz su kaynaklarına ulaşamama, temsil edilmeme ve özgürlükten yoksun olma ile ilişkilidir” (Coşkun, 2012, s. 182). Sosyal bilimlerde ise yoksulluk kavramı, çoğu kez ekonomik boyutuyla ele alınmaktadır. Buna göre yoksulluk maddi yetersizlik ve güçsüzlükten başka bir şey değildir. Bu tanımdan yola çıkarak maddi yoksulluğu iki ana gruba ayırmak mümkündür. Birincisi, mevcut kaynakların ve varlıkların yetersiz olmasından dolayı, insanın fizyolojik olarak hayatta kalmasına imkân tanımayan bir yoksulluk (açlık) durumunu anlatmaktadır. İkincisi, kaynakların nispi yetersizliğinden dolayı toplum tarafından kabul edilebilir asgari bir hayat standardını yakalamaya fırsat vermeyen bir yoksulluk durumudur (Seyyar, 2006, s. 43).

Yoksulluk kavramı, yaklaşım biçimine, zamana ve mekana göre farklılaşmaktadır. Doğası itibarıyla, yoksulluk olgusu dinamik, çok boyutlu ve karmaşık bir yapıya sahip olduğu için herkesin üzerinde birleştiği bir tanım bulunmamaktadır. Konuya yoksulluk derecesinin belirlenmesi açısından bakılırsa toplumdaki topluma hatta aynı toplum içerisinde bile farklı yoksulluk derecelerinin olduğu göze çarpmakta, kimlerin yoksul sayılması kimlerin yoksul sayılmaması gerektiği hususunda tespitlerin yapılmasına ihtiyaç duyulmaktadır (İlman, 2014, s. 13).

2. Yoksulluk Türleri

Yoksulluğun tanımlanması, sınıflandırılması ve ölçülmesi ile ilişkili olarak farklı yaklaşımlar, kavramsallaştırmalar ve farklı yoksulluk tanımları ortaya çıkmıştır. İnsanın temel ihtiyaçları topluma, toplumdaki kesime, ülkeye, bölgeye hatta kişiye göre değişiklik gösterebilmektedir. Toplumsal ve ekonomik hayattaki gelişme ve ilerlemeler insanların ihtiyaçlarını da değiştirmektedir. Dolayısıyla yoksulluk kavramı değişen temel ihtiyaçlar çerçevesinde yeni anlam ve tanımlar kazanmaktadır (Oktik, 2008; Şenses, 2008; Karabulut, 2011, s. 33). Çoğu zaman yoksulluğun çok boyutlu olarak ortaya konulabilmesi için

ekonomik ve toplumsal göstergeler birlikte kullanılmakta ve farklı kriterlere göre hesaplanan yoksulluk sınırları belirlenmektedir. Yoksulluk; mutlak yoksulluk-görelî yoksulluk, objektif yoksulluk-sübjektif yoksulluk, gelir yoksulluğu-insani yoksulluk, sosyo-ekonomik güçsüzlük, kırsal yoksulluk-kentsel yoksulluk ve ultra yoksulluk olmak üzere altı başlık altında incelenmektedir. Yoksulluk sınıflandırması ile ilgili literatürde en sık karşılaşılan yoksulluk türü temel besin maddelerini merkeze alan mutlak yoksulluktur. En genel anlamıyla mutlak yoksulluk, “hane halkının ya da bireyin asgari yaşam düzeyini sürdürebilmesi için gerekli, yalnızca en temel ihtiyaçlarını bile karşılayamaması durumudur” (Taş ve Özcan, 2012, s. 424).

Görelî yoksulluk ise, yoksul bireyin diğer birey ve gruplar ile karşılaştırılmasına vurgu yapan, insanların temel ihtiyaçların yanı sıra, sağlık, eğitim, temiz içme suyu gibi hizmetlere ulaşma ve doğumda yaşam beklentisi gibi durumları da içeren bir kavramdır. Yani bu kavramla insanların imkânları ve yoksunlukları da yoksulluk kapsamına dâhil edilmektedir (Açıkgöz ve Yusufoglu, 2012, s. 84). Görelî yoksulluk, yoksulluğu bireyin ihtiyaçlarını karşılama gücü yönüyle toplumun diğer bireyleri karşısındaki durumuna göre tanımlamaktadır. Yani, bir kişinin yoksul olup olmadığı sadece ne kadar gelire sahip olduğuna bağlı olmayıp, aynı zamanda toplumdaki diğer bireylerin gelirin de bağlı olmaktadır. Yoksulluğun görelî olarak tanımlanmasında ya nüfusun düşük gelirli bir oranı yoksul olarak alınmakta, ya da ortalama gelir düzeyinde bir sınır belirlenerek, bu sınırın altında bir gelire sahip olanlar yoksul olarak tanımlanmaktadır (Şenses, 2008, s. 91; Memiş, 2014, s. 148). Kısaca; bireylerin en temel ihtiyaçlarını karşılayamama durumu mutlak yoksulluk olarak ifade edilirken, toplumda yaşayan diğer bireylere göre görelî olarak daha düşük gelir düzeyinde bulunmak görelî yoksulluk olarak tanımlanabilir.

Öznel yoksulluk kavramı ise bireyin yoksulluğu anlamlandırması ve değerlendirmesi ile ilişkili bir kavramsallaştırma. Öznel yoksulluk yaklaşımında, yoksulluk düzeyinin ölçülmesi, deneklerin kendi değerlendirmelerine göre, geçinebilmeleri için gerekli gördükleri gelir düzeyi esasına göre belirlenen bir öznel yoksulluk çizgisine dayanmaktadır (Şenses, 2008, s. 94). Öznel yoksulluk yaklaşımında; kamu araştırmaları ve anketler aracılığıyla katılımcılara yoksul olmamak için gerekli olduğu düşünülen gelir/tüketim ya da refah düzeylerini “yetersiz”, “iyi” ya da “çok iyi” olarak değerlendirmeleri istenerek gelir ve refah odaklı, öznel yoksulluk standartları oluşturulmaya çalışılır (Wagle, 2002, s. 158). Nesnel yaklaşım nesnel ve genel geçerliliği olan normatif değerlendirmeleri içerirken, Öznel yaklaşım öznel ve katılımcı değerlendirmeleri içerir (Şenses, 2009, ss. 92-96). Diğer bir ifade ile nesnel ve öznel yoksulluk, yoksulluk türünden ziyade yoksulluğun belirlenmesinde kullanılan bir yöntemdir.

Yoksulluğa ilişkin yapılan diğer bir sınıflandırma kırsal ve kentsel ayrımıdır. Kırsal ve kentsel yoksulluk, yoksulluğun mekânsal ve karşılaştırmalı bir ifadesidir. Coğrafi olarak yapılan bu yoksulluk sınıflandırılmasında, kırsal kesimde yaşayanların yoksulluğunu ifade ederken, kentsel yoksulluk biraz daha

kapsamlıdır. Kentsel yoksulluk göç, hızlı ve çarpık kentleşme ve sanayileşme ile ilişkili dinamik bir süreç olarak karşımıza çıkmaktadır (Çağlayan, 2008). Kent yaşamının gerektirdiği başta ulaşım, doğalgaz vb. gibi kentte özgü olan giderleri karşılamada yaşanan yoksulluğun yanında, sosyal olanaklardan faydalanamama, toplumsal dışlanma ve izolasyon gibi olguları da beraberinde getirmektedir. Yoksulluk literatüründe yukarıda ifade edilen yoksulluk türleri yanında toplumsal yoksulluk, moral yoksulluk, insani yoksulluk, yeni yoksulluk gibi sınıflandırmalar da bulunmaktadır.

Yoksulluk, ekonomik nedenlerden kaynaklandığı kadar sosyal nedenlerden de kaynaklanabilir. Yoksul insan, temel ihtiyaçlarını bile tatminsiz bir şekilde karşılarken bu insandan sosyal ihtiyaçlarını karşılaması beklenemez. Bu insan asgari yaşam standartlarına sahip olmadığı için kendini yetersiz hissetmekte, içinde bulunduğu çevreye ait özellikler üzerinde söz sahibi olamamaktadır. Yoksul insan belli olanaklardan mahrum kaldığı için haklarını koruyacak bilince de sahip bulunmamaktadır. Bu da pek çok haksızlığa uğramasına yol açarak yoksulluk halini zorlaştırmaktadır. Sosyal hayata dahil olması da yaşadığı yoksunluklar sebebiyle zorlaşan yoksulun, yoksulluk hali kısır bir döngü gibi içinden çıkılamayacak bir hal almaktadır (Büyükcavuşoğlu, 2009, ss. 60-61).

Literatürde son yıllarda yapılan tartışmalarda, yoksulluğun tanımlanması meselesi yanında onun çok boyutlu ve çok katmanlı niteliğini dikkate alacak şekilde, bütün boyutlarıyla ve derinliğinin, yoğunluğunun, süresinin ve sonuçlarının da ölçülmesi gerektiği vurgulanmaktadır. Bu noktadan hareketle, FAO (Birleşmiş Milletler Gıda ve Tarım Teşkilatı) ve WHO (Dünya Sağlık Teşkilatı) Dünya Bankası'nın belirlemiş olduğu "mutlak yoksulluk" yaklaşımını esas alarak yoksulluğun yoğunluğunu ölçmek amacıyla "ultra yoksulluk" tanımını geliştirmişlerdir (DPT, 2000, s. 8). Ultra yoksul "gelirinin tamamını harcadığı halde, mutlak yoksulluk kriterinde esas alınan günlük kalori miktarının yalnızca yüzde 80'ini karşılayabilenler" olarak tanımlanmaktadır (Boya ve Serim, 2011, s. 13). Dünya Sağlık Teşkilatının belirttiğine göre, ultra yoksulların, yoksulluk durumlarının beş yıldan fazla sürmesi halinde, onların durumlarının düzeltilmesinin olanaksız olduğu savunularak, bu kategoridekiler "kronik yoksul" olarak tanımlanmaktadır. Ultra yoksulluk tanımının hemen hemen eşanlamlısı olarak Dünya Sağlık Teşkilatınca, "olağanüstü yoksulluk" tanımı yapılmaktadır. Bu tanıma göre, 1995 yılı satın alma gücü paritesine göre, kişi başına yıllık 270 dolar altında geliri olanlar olağanüstü yoksul olarak sınıflandırılmışlardır (<http://www.tbmm.gov.tr>). İster ultra yoksulluk, isterse olağanüstü yoksulluk olarak tanımlansın, temelinde bireyin gelirinin, gereksinimlerinin yeteri düzeyde karşılamama, belirli bir gelir düzeyinin altında bulunma durumunu ifade etmektedir.

3. Yoksulluk Teorileri

Yoksulluk ile ilgili teorik literatüre bakıldığında farklı disiplinler içinde ve farklı boyutları ile bu alandaki çalışmaların 16. Yüzyıla kadar dayandığı

görülmektedir.⁶ Yoksulluk olgusu üzerine sosyoloji bilimi içinde oldukça hacimli bir teorik birikim bulunmaktadır. Makale boyutlarında saha araştırması ile bağlantılı ve konu ile ilişkili olarak sosyolojinin klasik teorisyenlerinin görüş ve tartışmalarına yer verilmiştir. Yoksulluk ile ilgili öncü kuramlar yoksulluğu içinde yaşadıkları grup ya da toplumla ilintilendirmeyip bireylerle ilintili olarak ele almaktaydılar. On dokuzuncu yüzyılda rağbet gören ve sistemin yoksulların gereksinimlerini karşılamakta yükümlü görmeyen bireysel kuramlar, yoksullukla yüz yüze kalanların yaşamlarını sürdürebilme çabasında başarısız olduklarını iddia etmekteydiler. Yoksullar ya beceriksiz olduklarından ya da çalışmak istemediklerinden ötürü geçimlerini sağlayamamaktaydılar. (Kahraman, 2011, ss. 54-55). Bu kuramlar, yoksulluğun yoksulların kendisinden kaynaklandığını öne sürmektedirler. Bu görüşün önemli savunucularından biri olan İngiliz sosyolog Herbert Spencer (1820-1903)' dir. Ona göre yoksulluğun nedenleri bireysel olarak yoksulların ahlaki zafiyetlerinden ve tembelliklerinden kaynaklanmaktadır. Dolayısıyla da bu yaklaşım, bireyin içinde yaşadığı toplumu edilgenleştirerek ikinci plana itmektedir.

Sosyoloji biliminin klasik teorisyenlerinden Karl Marx (1818-1883) diğer sosyologlara göre yoksulluk konusuna daha fazla değinmiştir. Sınıf tartışması ekseninde konuya yaklaşan Karl Marx'a göre kapitalist üretim sistemi, yoksulluğun temel nedenini oluşturmaktadır. Çünkü kapitalizm, kendisini kapitalistlerle sömürdükleri işçi sınıfı, üretim araçlarının sahipleriyle sadece kendi emek gücünün sahibi olanlar arasındaki merkezi çatışmayı örgütlemektedir. Bu toplumsal sınıf kutuplaşması sonucunda; proletarya giderek yoksullaşırken, küçük burjuvazi de ortadan kalkarak proletarya tarafından içerilmektedir. Burada görece artık değer savı ortaya çıkmaktadır. Buna göre büyük sanayideki teknolojik ilerlemeler ve gitgide daha eğitilmiş hale gelen bir işçi kesiminin artan üretkenliği, emek gücünün yeniden üretimi için gerekli olan metallerin maliyetlerini düşürmekte, dolayısıyla emek gücünün maliyeti de azalmaktadır. Böylece emekçi yoksul bir kimse olmakta, yoksulluk nüfus ve zenginlikten daha hızlı artış göstermektedir (Durand, 2010; akt. Erdendoğdu, 2014, s. 9).

Kendisi de uzun yıllar yoksulluk yaşayan Marx, yoksulluğun nedenini bireye değil yapısal olarak sisteme ve sistemin ortaya çıkardığı eşitsizliklere bağlayarak açıklamaktadır. Marx, yoksulluğun kapitalist sömürü sisteminde kaçınılmaz olduğunu ve kapitalist sistemin, işçinin emeğinin karşılığında daha uzun süre çalıştırılarak elde edilen "artı değer"ten öte bir şey olmadığını belirtmektedir (Bottomore, 2005; Marx, 1997). Uzun saatler çalışan işçinin hem ücreti, hem de çalışma koşulları aşağı çekilirken, işsizler "saklı ordu" olarak ücret artışı isteyen çalışanlara ikame olarak tutulmaktaydı. Proleteryanın özgürleşebilmesi için birleşerek yönetici sınıfı devirmesi ile "sefalet, zulüm,

⁶ Bu konu ile ilgili bkz. İngiliz Yoksul Yasaları (British Poor Laws), Elizabeth Yoksulluk Kanunu; 1601 Yoksulluk Yasası

kölelik, aşağılanma, sömürülme” son bulacaktı. Marx kapitalizmin son bulacağına inanmasına rağmen, yoksulluğun sosyalist ya da komünist sistemde yok edileceği konusunda herhangi bir açıklama getirmemekteydi (Oktik, 2008, s. 28).

Alman sosyolog George Simmel (1858-1918) ise yoksulluk konusunu toplumsal tipler üzerinden yoksul tipi şeklinde ele almaktadır. Ona göre yoksulluğu belirleyen şey toplumun kendisidir. Toplum yoksula yardım etmek sureti ile onu toplumda belirli bir konuma yerleştirmiş olmakta dolayısıyla da toplumsal bir tip olarak yoksul, yine toplum tarafından üretilmektedir. Simmel’e göre, “yoksulluğun sübjektif niteliğine vurgu yapacak şekilde” birey kendisini ekonomik olarak daha iyi olanlar ile kıyasladığında yoksul hissedeceği için kaçınılmaz olarak yoksulluk her toplumda göreceli olarak var olmaya devam edecektir.

Sosyolojinin kurucu önemli isimlerinden Alman sosyolog Max Weber (1864-1920) modern toplumda gücün sadece üretim araçlarından ve mülkiyet sahipliğinden kaynaklanmadığını ve siyasi, kültürel, dini vb. farklı güç kaynaklarının bulunduğunu ve sosyal eşitsizlikte farklı güç konumlarının da kritik önemde olduğunu belirtir (Aydın, 2014, s. 221). Protestan ahlakını sistemli olarak açıklayan ve bu ahlakın liberal (kapitalist) ahlakla ilişkisini ortaya koyan Weber “fakir olmayı istemek, hasta olmayı istemekle aynı şeydir” diyerek bu durumun Tanrı’nın şerefine zarar vermekte olduğunu ifade etmiştir (Weber, 1997, s. 144, Akt: Taşçı, 2009, s. 503). Ona göre yoksulluk övünülecek bir durum değildir ama tersi zenginlik de bireyi zevklere yöneltmemelidir. Eğer birey yoksul ise bu durum onun kendi hatasından kaynaklanmaktadır.

İşlevselci teori, eşitsizliğin nedenini bireyin kendisi ile açıklamaktadır (Turner, 2007). “İşlevselci teori, toplumun sağlıklı devamlılığı için eşitsizliği kaçınılmaz ve uyumlu bir süreç olarak görmektedir” (Erdem, 2003, s. 137). Buna göre işlevselci teori yoksulluğun temel nedenini birey olarak görmektedir. Diğer bir ifade ile yoksulluk toplumsal bir sorun değil bireysel bir durumdur. Yoksul bireyler, beceri ve yetenek yönünden yoksul olmayanlara göre daha yetersizdirler, tutum ve davranışlarında, ahlaki açıdan eksiklikler bulunmaktadır. Yoksul kişiler çalışmak istemezler, çünkü çalışmayı sevmezler, hayırsever insanların, yardım kuruluşlarının yaptıkları yardımlarla geçinirler ve yardımlara bağımlı olarak yaşarlar. Eğer yoksul insanlar da çalışır, yetenek ve becerilerini geliştirirlerse, yoksulluktan kurtulma şansları artar. Yoksulluğun nedenini bireye bağlayan işlevselci yaklaşım, yoksulluğun toplumda bütünleşmeyi sağlama, hayırseverliğe yöneltme gibi olumlu işlevleri yanında sosyal, ekonomik ve politik işlevlerinin olduğunu da savunmaktadır (Demirtürk ve diğerleri, 2011, s. 35; Erdem, 2006). İşlevselcilere gelinceye dek yoksulluk konusu olumsuz çağrışımları ile birlikte ele alınan toplumsal bir gerçekliktir. İşlevselci yaklaşımın somutlaşmış bir ifadesi olarak yoksulluk kültürü kavramı karşımıza çıkmaktadır. Bu kavramı ilk defa ortaya koyan Amerikalı Antropolog Oscar Lewis (1914-1970), yoksulluğun yapısal özelliklerin ortaya çıkardığı kültürel bir olgu olduğunu ifade etmektedir. Lewis, *Beş Aile* (1959), *İşte Hayat*

(1965) ve *Sanchez'in Çocukları* (1971) isimli çalışmalarında ele aldığı yoksulluk kültürünün toplumsallaşma sürecinde kuşaktan kuşağa aktarılarak sürdürülen ve kurumsallaşan bir gerçeklik olduğunu belirtmektedir (Lewis, 1971). Fransız sosyolog Le Play (1806-1882) de dar gelirli maden işçi aileleri üzerine yaptığı monografik çalışmada asgari geçim şartları bakımından bir sınıflandırma yapmış ve aile ile yoksulluk arasındaki ilişki üzerinde durarak yoksul insanların aile ilişkilerini daha sıkı tuttuğunu tespit etmiştir. Bu teorik yaklaşımlar yanında makale boyutunda yer verilemeyen Albert Hirschman, Zygmunt Bauman, David Harvey, Pitirim Sorokin, Friedrich von Hayek, Friedman, Glazer ve Murray gibi isimlerin yoksulluk ile ilişkili önemli teorik çalışmalarının olduğu belirtilmelidir.

4. Yoksullukla Mücadele ve Vakıf Kültürü

Yoksulluk, Türkiye'nin sürekli gündeminde olan yaygın bir problem olmasına karşın uzun süre devlet, yoksullukla mücadele konusunda etkin bir politika ortaya koyamamıştır. Türkiye'de yoksulluk sorununa çözüm arayışlarının kurumsal ve geniş kesimleri içerecek şekilde ele alınması 1980'lerin ortalarına rastlamaktadır. Bu tarihten önce devlet, yoksulluk probleminin yönetimi ve dolayısıyla çözümünde kapsayıcı politikalar geliştirememiş, sorunun çözümünü geçici ve anlık politik kararlara bağlamıştır (Demirhan ve Kartal, 2014, s. 620). Tarihsel kökenleri 16. Yüzyıla kadar dayanan yoksullukla mücadele ancak, yoksulluğun önemli bir sorun olarak görüldüğü 1980'lerde kurumsal bir hüviyete kavuşmuştur. Ancak bu, toplumun bütünüyle yoksullukla mücadele kurumlarından yoksun olduğu anlamına gelmemektedir. Toplumda aşırı uçların görülmediği 1980'lere kadar gayri resmi kurumlar (akrabalık, cemaat, vakıf, komşuluk), yoksullukla mücadelede devletin resmi kurumlarından daha işlevsel olmuştur (Açıkgöz, 2013, s. 80).

Günümüzde yoksullukla mücadelenin en önemli dolaysız araçlarından olan Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışmayı Teşvik Fonu (SYDTF) ise, İstikrar ve Yapısal Uyum Programı'nın uygulandığı bir yıl olan 1986'da, sosyal güvenlik şemsiyesi altında olmayan, yoksul, kimsesiz, muhtaç ve düşkün vatandaşlara yönelik devletin tüm sosyal sorumluluklarını yerine getirmek amacıyla kurulmuştur. Bir düzenleme ile Başbakanlığa bağlı bir genel müdürlüğe dönüştürülen kurumun uygulayıcıları, illerde ve ilçelerde faaliyet gösteren ve sayısı 900'ün üstünde olan Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıfları'dır. SYDTF tarafından bu vakıflara aktarılan gelirin kaynakları ise; diğer fonlardan yapılan aktarmalar, gelir ve kurumlar vergisi çerçevesinde alınan ilave vergiler, trafik cezalarının ve Radyo Televizyon Üst Kurulu (RTÜK) gelirlerinin bir kısmı ve çeşitli kaynaklardan sağlanan bağışlardır. İhtiyaç sahipleri vakıflara başvurduklarında; sağlık, eğitim, proje, gıda-yakacak yardımları ve periyodik yardımlar gibi sosyal yardım programlarından yararlanabilmektedir (Şenses ve Önder, 2005, s. 14).

Sosyal yardımlaşma ve dayanışma dendiği zaman, bir cemiyeti oluşturan fertlerin ve grupların cemiyetin bütünlüğünü korumak ve bekasını sağlamak

amacıyla birbirlerine karşı yaptıkları her türlü maddi ve manevi yardımlar ile dışarıdan gelebilecek tehlikelere karşı cemiyeti oluşturan birimlerin (fertlerin ve grupların) tek amaç etrafında birleşerek mücadele etmeleri anlaşılmaktadır (Yazılıtaş, 2002, s. 164). Yardımlaşma açısından vakıflar toplumda oldukça önemli ihtiyaçlarını karşılayan kurumları oluşturmaktadırlar. Vakıflar insana, insanlara ve topluma hizmet etme, onların refahını ve mutluluğunu koruma ve artırma temelleri üzerine kurulmuş; insanlar arasındaki dayanışma, yardımlaşma ve işbirliğini artırmayı hedefleyen sosyal kurumlardır. Vakıflar ihtiyaç sahibi olanlara maddi yardımlarda bulunarak yardıma muhtaç insanların refahının, hayat standardının ve mutlu olmalarının artmasına yardımcı olmakta; öte yandan yardım alan insanların ait oldukları toplumla kaynaşmalarına ve bütünleşmelerine hizmet etmektedir (Ertem, 2011, s. 38). Toplumsal bir hizmetin görülmesi aşamasında hizmetten yararlananlar arasında oluşan sosyal ilişkilerin devamlılığı, sosyal bütünleşmeye tesir edecektir. Bu sosyal ilişkiler sadece hizmetten yararlananlar arasında değil, aynı zamanda hizmeti dağıtanlarla hizmetten yararlananlar arasında da oluşur. Böylece vakıflar toplumda yatay ve dikey sosyal ilişkilerin artmasına ve bunun sonucu olan yatay ve dikey bütünleşmenin gelişmesine katkıda bulunurlar (Soysaldı, 2004).

Türkiye’de yoksulluk olgusunun varlığı açık bir biçimde görülmekle birlikte bu sorun düşük eğitim düzeyi, işsizlik, kayıt dışı ekonomi, yetersiz sosyal güvenlik sistemi, ekonomik kriz, adil olmayan gelir dağılımı ve bölgesel eşitsizlikler gibi ülkenin yapısal sorunlarıyla beslenerek yaygınlaşmaktadır. Sosyal yardımlarla ilgili çok fazla sayıda yasa ve örgüt çokluğu bulunmaktadır. Sosyal yardım hizmeti sunan kurumların önemli bir bölümünde ise oldukça dar kapsamlı bir sosyal yardım uygulaması yapılmaktadır (Kılıç ve Çetinkaya, 2012, s. 96).

5. Yunus Emre Kültür Vakfı’nın Yoksulluk Çalışmaları

Yunus Emre Kültür Vakfı 1978 yılında Karaman’da kurulmuştur. Kurulduğu günden itibaren, her geçen gün büyüyerek, toplumsal anlamda meşruiyet zeminini oluşturarak faaliyetlerini sürdürmektedir. Eğitim ve Hayır Hizmetleri Vakfı adı ile kurulan vakıf, Yunus Emre’nin Karamanlı olduğu düşüncesinden hareketle 1986 yılında ismini Yunus Emre Kültür Vakfı (YEKV) olarak değiştirerek bu isim ile faaliyetlerini sürdürmektedir⁷. Aslında bu isim

⁷ Vakfın gayesi memleket, ilim, irfan ve ümrânına hizmet etmektir. Bu maksadın tahakkuku için de; yürürlükteki kanun ve nizamla uygun olarak dini ve milli olan bütün fikri ilmi içtimai, iktisadi ve ahlaki hizmetleri re’sen veya aharla yürütür. Gayeye uygun olarak yurt, her seviyede eğitim-öğretim için okul (üniversite dâhil) eğitim ve danışmanlık hizmetleri (kurs, konferans, kütüphane, dersane), tedavi kurumları, huzurevi-dinlenme ve aşevleri ile sosyal hizmetler mesken ve binalar inşa eder, kiralar, satın alır, korur, yürütür ve yaşatır. Her derecedeki dini milli eğitim ve öğretim kurum ve kurslardaki öğrencilerin öğrenimlerine yardımcı olmak maksadıyla ihtiyaçlarını karşılar. Karşılıklı ve karşılıksız yurt içi ve yurt dışı tahsil, ihtisas, doktora burs ve kredileri verir. Mevzuat dâhilinde özel olarak ilk ve ortaöğretim okulları açmak, çalıştırmak, olgunlaştırmak, maharet kursları ile bütün eğitim-öğretim kurumları için yetiştirme ve hazırlama yurtları, kursları açar, organize eder ve yürütür. Bilgi ve görgüsünden fayda umulan veya vakfın gayesi ve şartlarına göre çalıştırılması düşünülen kimselere çalışma imkân ve yardımlarını temin eder. Yetiştirme, yükselme ve araştırmalarına maddi ve manevi desteklerde bulunur. Her türlü

değiştirme Türkiye'deki dini saikli STK'lardaki transformasyonun bir boyutu olarak değerlendirilebilir. YEKV örneğinde gördüğümüz üzere günümüzde STK'ların geleneksel söylem ve pratiklerinin gıda bankası, geri dönüşüm merkezi, iktisadi işletmeler, kreş, çocuk yuvası, pansiyon vb. yeni formlar altında karşımıza çıktığını görmekteyiz. Vakıf, temelde dini saikler ile kurulmuş olup, "milli ve manevi değerlerine bağlı bireyler yetiştirmeyi hedefleri arasında sıralamaktadır. Vakıf çalışmaları gönüllülük ve hayırseverlik (philanthropy) esasına dayalı olmakla birlikte vakfa üye olunarak, bağışta bulunarak vakıf hizmetlerine katkı sağlanabilmektedir. Vakfın gelirleri açısından bireysel olarak yapılan yardımlar yanında zekât, fitre, sadaka vb. dini saikler ile yapılan yardımlar önemli bir yer tutmaktadır. Vakıftaki işleyişte temel yaklaşım "hayır yapmak" söylemi üzerine inşa edilmiştir. Taşrada kurulmuş geleneksel ve yerel ayırt edici özellikleri ağır basan bir vakıf görünümündeki YEKV, Yıldırım'ın İstanbul'daki HEKVA (Hanımlar Eğitim ve Kültür Vakfı) çalışmasında ortaya koyduğu vakıf profilinden oldukça farklı bir görünüm arz etmektedir (Yıldırım, 2016). Örneğin kitap veya dergi gibi yayın yapmak, araştırma yapmak, panel veya konferans gibi etkinlikler yok denecek düzeydedir. Vakfın yapmış olduğu genel faaliyetler ve hizmetler şunlardır:

Eğitim ve Öğretim Faaliyetleri

Geri Dönüşüm ve Çevrecilik Çalışmaları

İhtiyaç Sahiplerine Yardım Dağıtımları

Sosyal ve Kültürel Faaliyetler

Vakfa ait dört ayrı iktisadi işletme bulunmaktadır. Bunlar;

yardım vb. konularda aracılık ve dağıtım hizmetlerinde bulunur. Gazete ve ekleri kitap, broşür, bülten ve ekleri, dergi(mecmua). İlimi ve Kültürel eser yayınları, satın alır, satar, bunlarla ilgili tesisler kurar, çalıştırır ve yaşatır. Memleket içi ve dışı ilmi, fenni, sosyal ve kültürel alanlardaki inkişafı takip eder. Bu sahalarda araştırmalar yaptırır. Toplum ve insanlık hizmetlerine sunar dâhili ve harici, konferans, seminer, toplantılar ve irşat ekipleri takip eder. Bu tür faaliyetlere iştirak eder, karşılıklı alışverişlerde bulunur. Gençliğin ve halkın fikir, ruh ve beden sağlığını geliştirmek, sosyal yardımlaşma, dayanışma ve sevginin fertler arasında yaygınlaşması için sportif faaliyetler müsabaka ve seyahatler düzenler. Bunlarla ilgili tesis ve kamplar hazırlar, yürütür. Zekât ve fitreleri kabul eder, ayrı bir hesapta toplar, bunlarla ilgili sandıklar kurar ve bu yardımları ihtiyaç sahiplerine şartlarına uygun olarak dağıtır. Gıda bankacılığı kapsamında her türlü gıdaları kabul eder, toplamasını yapar, bunları ayrı bir hesapta toplar, dağıtımı ile ilgili sandığı kurar. Toplanan gıda yardımları ihtiyaç sahiplerini tespit ederek bedelsiz olarak dağıtır. Yeni ya da kullanılmış her türlü giyecek, yakacak ve ev eşyalarını kabul eder, ihtiyaç sahiplerini tespit ederek bedelsiz olarak dağıtır. Ölüm, doğum, evlenme, hastalık ve her türlü felakete uğrama hallerinde muhtaç olanlara imkân sağlar. Fakir ve ihtiyaç halinde bulunan yerlerdeki halkın yol, su, köprü vs. imar donatım hizmetlerine iştirak ve öncülük eder (Yunus Emre Kültür Vakfı Tüzüğü, 2006, Md.3). Aynı istikamette faaliyet gösteren kuruluşlara (dernek, vakıf müessesesi vs.) her çeşit destek ve yardımlarda bulunabilir. Cami inşa eder, bunun için gerekli araziye ve malzemeyi satın alır, hibe ve bağışını kabul eder, yapılmış ve yapılmakta olan cami derneklerine her türlü destek ve yardımda bulunur, ihya eder. Vakfın mevcutlarını nemalandırmak ve ilmi gelire katkıda bulunmak gayesiyle Zirai, Sanai, İktisadi ve Ticari İşletmeler karar. Tarla satın alır parselasyon yapar satar ve sosyal dayanışmayı sağlamak üzere bu konularda organizasyonlarda bulunur. Teşvik eder, destekler (Yunus Emre Kültür Vakfı Tüzüğü, 2006, Md.3).

Cedit Pansiyonu

Siyahser Pansiyonu

Yunus Emre Kreşi

Geri Dönüşüm Merkezi

Vakfın yapmış olduğu tüm faaliyet ve çalışmalarında esas aldığı anlayış şu şekilde sıralanmaktadır:

Eğitim-öğretim hizmetlerimizde vatanını milletini bayrağını seven, manevi değerlerine bağlı bireyler yetiştirmek.

Yardım dağıtım hizmetlerimizde ihtiyaç sahibi ailelerimizin sıkıntılarını gidermek, dertleri ile dertlenmek yalnız olmadıklarını hissettirmek.

Sosyal kültürel faaliyetlerde ise toplumumuzun tamamını kucaklayabilecek faaliyetler düzenlemek (Aşure, yemek programları, kandil programları, kutlu doğum vb.).

Çevrecilik çalışmalarımızda daha yeşil bir Karaman için yetiştirdiğimiz fidanların toprakla buluşmasını sağlamak (Yunus Emre Kültür Vakfı Tüzüğü, 2006, Md.3).

Vakfın yoksullar için yapmış olduğu faaliyetlerin büyük bir kısmı vakfın kendi bütçesi ile olmak üzere yardımsever vatandaşların da destekleri ile karşılanmaktadır. Herhangi bir kurum ya da kuruluştan destek alınmamaktadır. Vakfın tüm birimlerinde toplam 120 kişi çalışmaktadır.

Vakfın yoksullara yönelik yapmış olduğu başlıca çalışmalar şunlardır:

Vakıf; bakıma muhtaç, işsiz veya yeterli geliri olmayan ailelerin geçimlerine katkıda bulunmak amacıyla pek çok alanda yardımlar yapmaktadır.

Yardım başvurusunda bulunan ihtiyaçlı sahibi ailelerin başvuruları usul ve esaslara göre alınmaktadır. Gerekli tespit ve incelemeler sonucunda ailelere gıda paketleri, giyecek, ev eşyası, odun-kömür vb. yardımlarda bulunmaktadır.

6. Vakfın Yıllara Göre Faaliyet Raporu

Yunus Emre Kültür Vakfı 2010-2014 yılları arasında toplam 490,875 TL nakdi yardım yapmıştır. Yaptığı yardımları her geçen gün artıran Yunus Emre Kültür Vakfı'nın yıllara göre yaptığı nakdi yardımlar Tablo 1'de görülmektedir.

Tablo 1: *Yunus Emre Kültür Vakfı'nın Yaptığı Nakdi Yardımlar (2010-2014)*

Yıllar	Miktar (TL)
2010	44,551
2011	158,805
2012	80,957
2013	75,051
2014	131,511
Toplam	490,875

Yunus Emre Kültür Vakfı'nın 2010-2014 yılları arasında yaptığı nakdi yardımlar Tablo 2'de görülmektedir.

Tablo 2: *Yunus Emre Kültür Vakfı'nın Yaptığı Aynı Yardımlar*

Yıllar	Gıda (Aile)	Giyecek (Kişi)	Odun-Kömür (Aile)	Kırtasiye (Kişi)	Eşya (Aile)
2010	1195	4570	1376	100	59
2011	1346	3925	1165	98	38
2012	1241	5333	1391	198	45
2013	1238	5500	1215	200	19
2014	1624	3433	1025	218	123
Toplam	6644	22761	6172	814	284

Tablo 2'ye bakıldığında Yunus Emre Kültür Vakfı'nın 2010-2014 yılları arasında toplam 6644 aileye gıda yardımı, 22761 kişiye giyecek yardımı, 6172 aileye odun-kömür yardımı, 814 kişiye kırtasiye yardımı yaptığı ve 284 aileye eşya yardımında bulunduğu görülmektedir.

7. Araştırmanın Yöntemi ve Bulguları

Yoksulluk çalışmalarının en tartışmalı ve karmaşık boyutlarından biri yoksulluğun ölçülmesi konusudur. Literatürde yoksulluk konusunun çok boyutluluğuna bağlı olarak birbirinden farklı birçok ölçüm tekniği bulunmaktadır. Bu bağlamda araştırmanın yaklaşımı, literatürde öznel yoksulluk olarak ifade edilen yoksulların algısı üzerine kurgulanmış katılımcı yaklaşımdır. Öznel yoksulluk çizgileri, yönetsel açıdan aralarında farklılıklar göstermekle birlikte, genelde bir anket çerçevesinde sorulan iki temel soruya dayanmaktadır. Bu sorulardan birincisi asgari gelir sorusudur ve deneklere geçinebilmeleri için gerekli en az mutlak gelirin haftalık, aylık veya yıllık düzeyi sorulmaktadır (Şenses, 2008, s. 94). Bu bilgilerden hareketle bir öznel yoksulluk çizgisine ulaşabilmek için hane halklarından, ayrıca, şimdiki gelir düzeylerine ilişkin değerlendirmeleri istenmekte ve ikinci soruda gelirleriyle çok rahat bir biçimde mi rahatça mı, bir miktar güçlükle mi yoksa güçlükle mi yoksa büyük güçlükle mi geçinebildikleri sorulmaktadır (Van den Bosch vd. 1993). Bu bakış açısından hareketle araştırmanın bu bölümünde Yunus Emre Kültür Vakfı'ndan yardım alan kişiler üzerinde gerçekleştirilen araştırmaya dair bilgiler verilmiş, ardından ulaşılan bulgular tablolar ve grafikler aracılığıyla yorumlanarak sunulmuştur. Araştırmanın evrenini Karaman ilindeki Yunus Emre Kültür Vakfı'ndan yardım alan yoksullar oluşturmaktadır. Vakıf yetkililerinden alınan bilgilere göre; Vakıf, 2014 yılında 6500 kişiye yardım etmiştir. Buradan hareketle de örneklem büyüklüğünün belirlenmesinde (Baş, 2006, s. 46):

$$n = N \cdot t^2 \cdot p \cdot q / d^2 (N-1) + t^2 p q$$

N: Hedef kitledeki birey sayısı

n: Örneklem alınacak birey sayısı

p: İncelenen olayın görülüş sıklığı (gerçekleşme olasılığı)

q: İncelenen olayın görülmeysi sıklığı (gerçekleşmeme olasılığı)

t: Belirli bir anlamlılık düzeyinde, t tablosuna göre bulunan teorik değer

d: Olayın görülüş sıklığına göre kabul edilen \pm örneklem hatasıdır.”

formülü kullanılarak homojen bir yapıda olmayan bu evren için %95 güven aralığında, \pm %5 örnekleme hatası ile gerekli örneklem büyüklüğü $n= 365$ olarak hesaplanmıştır. Geri dönüşüm oranı ve hatalı ve eksik doldurulmalar dikkate alınarak 450 kişi örnekleme alınmış, 410 kullanılabilir anket formu elde edilmiştir. Araştırmada veriler anket yöntemi ile toplanmıştır. Söz konusu ankette toplam 8 soru bulunmaktadır. Anketin ilk 6 sorusu katılımcıların tanımlayıcı özelliklerinin (yaş, cinsiyet vb.) belirlenmesine yöneliktir. 7. ve 8. sorular yardımlar ve yoksullukla ilgili görüşlerini belirlemeye yönelik 5’li likert tipi 10’ar maddeden oluşan ölçeklerdir. Anketteki ilk 6 sorunun sorulma amacı, yardım alan kişilerin genel bir profilini ortaya koymaktır. Ankette yer alan 7. sorunun amacı ise katılımcıların yardımlarla ilgili görüşlerini incelemek, yardımların yerine ulaşp ulaşmadığı, yoksulluk üzerindeki etkilerini, yoksulların gözünden incelemek amacındadır. 8. soruda da, yoksulların, yoksullukla ilgili görüşlerini inceleyerek, yoksulluğun bir kültür haline dönüşüp dönüşmediğini belirlemeye yöneliktir.

Yardımlar ve yoksulluk ölçeği likert tipi beşli derecelendirme ölçeği şeklinde düzenlenmiştir. Derecelendirme ölçeğindeki değerler 1= Kesinlikle katılmıyorum 2= Katılmıyorum, 3= Kararsızım, 4= Katılıyorum ve 5= Kesinlikle katılıyorum olarak belirtilmiştir. Ölçeklerin sonuçları 5.00–1.00=4.00 puanlık bir genişliğe dağılmışlardır. Bu genişlik beşe bölünerek ölçeğin kesim noktalarını belirleyen düzeyler belirlenmiştir. Buna göre; 1.00-1.79 puan aralığı, “çok düşük”, 1.80-2.59 “düşük”, 2.60-3.39 “orta”, 3.40-4.19 “yüksek” ve 4.20-5.00 arası “çok yüksek” olarak değerlendirilmektedir. Anket formunun hazırlanmasında TÜSEV’in, Türkiye’de Hayırseverlik: Vatandaşlar, Vakıflar ve Sosyal Adalet Araştırması, (2005), Aksan (2012) Yoksulluk ve Yoksulluk Kültürü başlıklı yüksek lisans tezi yanında Yusufoglu, (2010) Erdem (2003) ile Doğan ve Çelik’in (2012) çalışmalarından faydalanılmıştır. Araştırmada elde edilen veriler SPSS (Statistical Package for Social Sciences 22.0) programı kullanılarak analiz edilmiştir. Verilerin değerlendirilmesinde tanımlayıcı istatistiksel yöntemleri olarak sayı, yüzde, ortalama, standart sapma kullanılmıştır.

8. Araştırmanın Bulguları

Araştırmaya katılanların tanımlayıcı özelliklerine ilişkin veriler Tablo 3’de sunulmuştur.

Tablo 3: Araştırmaya Katılanların Tanımlayıcı Özellikleri

Değişkenler	Gruplar	Frekans(n)	Yüzde (%)
Cinsiyet	Kadın	183	44,6
	Erkek	227	55,4
Yaş Grubu	15-24 Yaş arası	34	8,3
	25-34 Yaş arası	82	20,0
	35-44 Yaş arası	99	24,1
	45-54 Yaş arası	121	29,5
	55-64 Yaş arası	55	13,4
	64 Yaş ve üzeri	19	4,6

Medeni Durum	Evli	323	78,8
	Bekâr	53	12,9
	Boşanmış	22	5,4
	Eşi vefat etmiş	12	2,9
Çocuk Sayısı	Yok	58	14,1
	1 tane	35	8,5
	2 tane	102	24,9
	3 tane	109	26,6
	4 tane	65	15,9
Öğrenim Düzeyi	5 ve üzeri	41	10,0
	Okur-yazar değil	38	9,3
	Okur-yazar	6	1,5
	İlkokul mezunu	225	54,9
	Ortaokul ve dengi mezunu	76	18,5
Aylık Gelir Düzeyi	Lise ve dengi mezunu	43	10,5
	Üniversite/yüksekokul	22	5,4
	0-500 TL	163	39,8
	501-750 TL	44	10,7
	751-1000 TL	115	28,0
Çalışma Durumu	1001-1500 TL	67	16,3
	1500 TL üstü	21	5,1
	Çalışmıyor	245	59,8
	Çalışıyor ama düzenli geliri yok	76	18,5
Çalışıyor ve düzenli geliri var	63	15,4	
	Emekli	26	6,3

Tablo 3'teki veriler incelendiğinde; katılımcıların yarısından fazlasının (%55,4) erkek, çoğunluğunun 25-54 yaş aralığındaki yetişkinlerden oluştuğu, %78,8'inin evli ve sadece %14,1'i dışındakilerin çocuk sahibi olduğu görülmektedir. %21,2'si ya bekâr ya da eşinden ayrılmış olarak yalnız yaşadığını belirtmektedir. Eğitim düzeyi açısından bakıldığında, katılımcıların yarısından fazlası (%54,5) ilkokul mezunu olduğunu, üniversite mezunu olduğunu ifade edenlerin oranı ise %5,4'tür. %39,8'i aylık gelir düzeyinin 0-500 TL arasında olduğunu belirtirken, %59,8'i çalışmadığını, %15,4'ü ise çalışıp, düzenli bir gelire sahip olduklarını belirtmişlerdir. Araştırmaya katılan kişilerin büyük çoğunluğu kirada ve sağlıksız koşullarda yaşamaktadır. Dikkat çekici sonuçlardan biri, araştırmaya katılanların %15,4'ünün çalışıp düzenli geliri olduğu halde (çalışan yoksul) vakıftan yardım aldığını belirtmesidir.

Tablo 4: Katılımcıların Aldıkları Yardımların Dağılımı

Aile Yardımları	Gıda Yardımı	324	79,0
	Yakacak Yardımı	86	21,0
Eğitim Yardımı	Öğrenci İhtiyaç Yardımı	317	77,3
	Şartlı Nakit Transferi Eğitim Yardımı	93	22,7
Sağlık ve Engelli Yardımı	Sağlık Yardımı	357	87,1
	Gebelik Yardımı	53	12,9
Özel Amaçlı Yardımlar	Aşevi Faaliyetleri	322	78,5
	Diğer	88	21,5
Toplam		410	100,0

Katılımcılar aile yardımları değişkenine göre 324'ü (%79,0) gıda yardımı, 86'sı (%21,0) yakacak yardımı olarak dağılmaktadır. Katılımcılar eğitim yardımı değişkenine göre 317'si (%77,3) öğrenci ihtiyaç yardımı, 93'ü (%22,7) şartlı nakit transferi eğitim yardımı olarak dağılmaktadır. Katılımcılar sağlık ve engelli yardımı değişkenine göre 357'si (%87,1) sağlık yardımı, 53'ü (%12,9) gebelik yardımı olarak dağılmaktadır. Katılımcılar özel amaçlı yardımlar değişkenine göre 322'si (%78,5) aşevi faaliyetleri, 88'i (%21,5) diğer olarak dağılmaktadır. Araştırmaya katılan katılımcılar Yunus Emre Kültür Vakfı tarafından yapılan yardımlarla ilgili ifadelerle verdiği cevapların dağılımları Tablo 5'de görülmektedir.

Tablo 5: Katılımcıların Yapılan Yardımlarla İlgili Görüşlerinin Dağılımları

	Kesinlikle Katılmıyorum		Katılmıyorum		Kararsızım		Katılıyorum		Kesinlikle Katılıyorum		Ort	Ss
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%		
Yapılan yardımlar ile yaşamımız rahatladı.	93	22,7	49	12,0	0	0,0	124	30,2	144	35,1	3,430	1,598
Yapılan yardımları yeterli buluyorum.	26	6,3	61	14,9	38	9,3	178	43,4	107	26,1	3,680	1,192
Yapılan yardımlardan son derece memnunum.	0	0,0	71	17,3	73	17,8	168	41,0	98	23,9	3,710	1,015
Yapılan yardımlarla ihtiyaçlarımızı karşılayabiliyoruz.	14	3,4	68	16,6	14	3,4	248	60,5	66	16,1	3,690	1,036
Yapılan yardımlarla ailemizin yoksulluk düzeyi azaldı.	0	0,0	72	17,6	23	5,6	262	63,9	53	12,9	3,720	0,901
Yapılan yardımların topluma önemli katkılarının olduğunu düşünüyorum.	27	6,6	18	4,4	36	8,8	244	59,5	85	20,7	3,830	1,019
Yapılan yardımlar geleceğe daha güvenle bakmamızı sağlıyor.	70	17,1	37	9,0	77	18,8	141	34,4	85	20,7	3,330	1,358
Yapılan yardımların yerine ulaştığını düşünüyorum.	0	0,0	69	16,8	50	12,2	182	44,4	109	26,6	3,810	1,013
Yapılan yardımlarda tarafsız ve adaletli davranıldığını düşünüyorum.	38	9,3	20	4,9	18	4,4	227	55,4	107	26,1	3,840	1,146
Yapılan yardımların zamanında gerçekleştirildiğini düşünüyorum.	6	1,5	111	27,1	37	9,0	142	34,6	114	27,8	3,600	1,195

Tablo 5 incelendiğinde; katılımcıların vakfın yapmış olduğu yardımlarla ilgili olumlu görüşler içerisinde oldukları görülmektedir. Özellikle yapılan

yardımlarda tarafsız ve adaletli davranıldığı (ort:3,840), yardımların topluma önemli katkıları olduğu (ort:3,830) ve yapılan yardımların yerine ulaştığı konusunda (ort: 3,810) katılımcıların oldukça olumlu görüşler bildirmesi vakfın çalışmalarının belirli ölçüde amacına ulaştığının göstergesi olarak değerlendirilebilir. Diğer taraftan katılımcıların yardımlarla ilgili diğer önermelere göre daha az katıldıkları ifadeler ise; yapılan yardımların geleceğe güvenle bakmalarını sağlaması (ort:3,330), yapılan yardımlar ile yoksulların yaşamlarının rahatlamasıdır (3,340). Araştırmaya katılan katılımcıların yoksullukla ilgili ifadelere verdiği cevapların dağılımları Tablo 6'da görülmektedir.

Tablo 6: Katılımcıların Yoksullukla İlgili Görüşlerinin Dağılımları

	Kesinlikle Katılmıyorum		Katılmıyorum		Kararsızım		Katılıyorum		Kesinlikle Katılıyorum		Ort	Ss
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%		
Yoksul olduğumdan dolayı dışlandığımı hissediyorum	46	11,2	67	16,3	46	11,2	193	47,1	58	14,1	3,370	1,232
Yoksulluk kaderdir	6	1,5	64	15,6	97	23,7	161	39,3	82	20,0	3,610	1,020
İnsanlar eğer isterlerse ve çok çalışırlarsa yoksulluktan kurtulabilirler	22	5,4	82	20,0	59	14,4	173	42,2	74	18,0	3,480	1,156
Yoksul olmamak için eğitimi almak gerekir	0	0,0	44	10,7	86	21,0	210	51,2	70	17,1	3,750	0,864
Yoksulluk insanların iş yapma isteklerinin az olmasından veya tembelliklerinden kaynaklanır	16	3,9	41	10,0	43	10,5	270	65,9	40	9,8	3,680	0,922
İnsanlar şanslıysa yoksulluktan kurtulabilir	6	1,5	101	24,6	8	2,0	202	49,3	93	22,7	3,670	1,122
Yoksulluk devlet politikalarının bir sonucudur	36	8,8	0	0,0	44	10,7	210	51,2	120	29,3	3,920	1,090
Yoksulluktan gelecekte kurtulacağıma inanıyorum	61	14,9	8	2,0	121	29,5	192	46,8	28	6,8	3,290	1,130
Yoksulların çocukları da yoksul bir yaşam sürmeye mahkumdur	22	5,4	49	12,0	4	1,0	188	45,9	147	35,9	3,950	1,153
Yoksullara herkesten önce devletin yardım etmesi gerekir.	0	0,0	0	0,0	34	8,3	149	36,3	227	55,4	4,470	0,645

Tablo 6'daki katılımcıların yoksullukla ilgili görüşleri incelendiğinde; yoksulluğun devlet politikalarının bir sonucu olduğuna inandıklarından dolayı (ort:3,920) yoksullara yardım etmenin de yine devletin bir görevi olduğu ve yoksulların herkesten önce devletten yardım beklentisi içinde oldukları

(ort:4,470) görülmektedir. Diğer taraftan insanların şansları sayesinde yoksulluktan kurtulabileceklerine dair inançlarının yüksek olması da dikkat çekmektedir (ort:3,670). Yine eğitimin ve çalışmanın yoksulluktan kurtulmak için gerekli bir unsur olduğunu düşünmeleri de dikkat çekici bir sonuç olarak değerlendirilebilir. Ayrıca araştırmamızda Aksan'ın Konya örneğinde yaptığı yoksulluk araştırmasının sonuçlarından çok farklı sonuçlara da ulaşılmıştır. Örneğin yoksulluğun kader olduğu ve yoksulların çocuklarının da yoksul bir yaşam sürmeye mahkûm olduğu yönündeki görüşlere katıldığını belirtenlerin oranının yüksekliği dikkat çekicidir. Araştırmada ulaşılan sonuçlardan biri de yoksulluk ile birlikte ortaya çıkan dışlanma ve ötekileştirme olgusudur. Yoksul olduğumdan dolayı dışlandığımı hissediyorum diyenlerin oranı %61.2'dir (ort: 3,370).

Sonuç

Yoksulluk zaman ve mekâna göre değişiklik gösteren, farklı toplumlarda hatta aynı toplumun farklı kesimlerinde farklı şekillerle ortaya çıkan dinamik toplumsal bir olgudur. Geniş, karmaşık ve dinamik bir olgu olan yoksulluk konusu, siyaset bilimi, antropoloji, psikoloji, coğrafya ve sosyal tarih gibi bilim dallarının katkıları ile disiplinler arası bir yaklaşımla ele alınmalıdır. Günümüzdeki yoksulluk biçimleri, nedenleri ve sonuçları ile geçmişteki yoksulluk arasında büyük farklılıklar bulunmaktadır. Dünyada ve Türkiye'de yaşanan sosyo-ekonomik değişimler neticesinde artış gösteren ve günümüz Türkiye'sinin en önemli sorunlarından biri durumunda olan yoksulluk ile iktidarlar, sivil toplum kuruluşları ve bireyler mücadele etmeye çalışmaktadırlar. Yerel düzlemde kısa dönemli yoksullukla mücadeleye katkı sağlamaya çalışan sivil toplum kuruluşlarından birisi olan sosyal yardımlaşma ve dayanışma vakıfları önemli bir toplumsal işlev görmektedir. Bu vakıflar gıdadan yakıta kadar yoksul ailelerin farklı maddi ihtiyaçlarına yönelik yardımlar yapmaktadırlar. Türkiye'deki bu vakıflardan birisi de Karaman'da çok geniş bir yelpazede faaliyet gösteren ve bölgede toplumsal meşruiyet kazanmış, yerel ve geleneksel karakteristikleri ön planda bir vakıf olarak *Yunus Emre Kültür Vakfı*'dir. Vakıf; yardım faaliyetlerini aile yardımı, eğitim yardımı, sağlık ve engelli yardımı ile özel amaçlı yardımlar olmak üzere 4 alanda gerçekleştirmektedir. Araştırmada yardım yapılan kişilerin aldıkları yardımlar incelendiğinde; ailelere yapılan yardımların çoğunluğun (%79) gıda yardımı, eğitim yardımlarının çoğunluğun (%77,3) öğrenci ihtiyaç yardımı, sağlık ve engelli yardımlarının çoğunluğunun (%87,1) sağlık yardımı ve özel amaçlı yardımların %78,5'i aşevi faaliyetlerinden oluştuğu saptanmıştır. Aynı zamanda vakfın kuruluş stratejisine paralel olarak toplumsal ve dini etkinlikler de önemli çalışmalar olarak kendini göstermektedir.

Araştırmada yardım alan kişilerin yardımlarla ilgili görüşleri 10 ifade biçimi ile incelenmiş ve 5'li likert ölçeği ile değerlendirilmiştir. Buna göre katılımcıların en fazla katıldıkları görüşler; 3,840 ortalama ile "Yapılan yardımlarda tarafsız ve adaletli davranıldığını düşünüyorum.", 3,830 ortalama ile "Yapılan yardımların topluma önemli katkılarının olduğunu düşünüyorum." ifadelerine

ilişkin olduğu, en az katıldıkları görüşlerin ise; 3,330 ortalama ile “Yapılan yardımlar geleceğe daha güvenle bakmamızı sağlıyor.” ve 3,430 ortalama ile “Yapılan yardımlar ile yaşamımız rahatladı.” ifadelerine ilişkindir. Bu sonuçlardan yola çıkarak Vakfı’n yaptığı yardımlarda görece adaletli olduğu, yapılan yardımların yerel düzeyde topluma önemli katkıları olduğu, ancak yapılan yardımların katılımcıların geleceğe güvenle bakmaları konusunda ve katılımcıların yaşamlarını rahatlatmada yetersiz olduğu belirlenmiştir. Sosyal yardımlar vatandaşların geçici olarak ihtiyaçlarını karşılamada önemli bir unsurdur. Geleceğe güvenle bakmada ve yaşamlarını kalıcı olarak rahatlatmada sosyal yardımların değil, daha kalıcı istihdam, eğitim gibi uygulamaların önemli olduğu ifade edilebilir.

Katılımcıların yoksullukla ilgili görüşleri de 10 ifade biçimi ile incelenmiş ve 5’li likert ölçeği ile değerlendirilmiştir. Buna göre katılımcıların en fazla katıldıkları görüşler; 4,470 ortalama ile “Yoksullara herkesten önce devletin yardım etmesi gerekir.” ve 3,950 ortalama ile “Yoksulların çocukları da yoksul bir yaşam sürmeye mahkûmdur” önermelerine ilişkindir. En az katıldıkları görüşler ise; 3,290 ortalama ile “Yoksulluktan gelecekte kurtulacağıma inanıyorum” ve 3,370 ortalama ile “Yoksul olduğumdan dolayı dışlandığımı hissediyorum” önermelerine ilişkindir. Sonuçlar değerlendirildiğinde; yoksullara herkesten önce devletin yardım etmesi gerektiği konusunda bir fikir birliğinin olduğu görülmektedir. Dikkat çekici sonuçlardan biri de yoksulluktan gelecekte kurtulabileceklerine dair inancın zayıflığı yanında yoksulların, çocuklarının da yoksulluk yaşayacakları yönündeki ifadelerle yüksek katılım düzeyleridir. Yoksulluktan dolayı dışlandığımı düşünenlerin ortalamasının düşük olması ise, olumlu bir sonuç olarak değerlendirilebilir. Yapılan yardımlar arasında en fazla yardımın yoksul bireylerin temel ihtiyacı olan gıda yardımının olduğu belirlenmiştir. Gıda yardımı ailelere hem erzak olarak temin edilmekte, hem de bünyesinde bulunan aşevi sayesinde günlük sıcak yemekleri öğünlerde ihtiyaç sahiplerine dağıtarak gerçekleştirilmektedir. Böylelikle yoksul bireylerin yaşamlarını sürdürmelerinde en temel ihtiyaç olan beslenmelerini sağlamalarına yardımcı olunmaktadır.

Sonuç olarak; Karaman’da bulunan Yunus Emre Kültür Vakfı’ndan yardım alan 410 yoksul kişi ile gerçekleştirilen bu çalışmada, vakfın yoksul bireylerin yaşamlarını kolaylaştırıcı çok yönlü sosyal yardımlar gerçekleştirerek ve geçmişten günümüze gelen vakıf geleneğini sürdürerek, toplumsal bütünleşmeyi sağlama adına önemli faaliyetlerde bulunduğu ifade edilebilir. Yapılan yardımlar her ne kadar yoksulluğu kalıcı olarak ortadan kaldırmasa da, insanların yaşamlarını sürdürebilecek düzeyde günlük ihtiyaçlarını karşılamada önemli katkı sağlanmaktadır. En temel ihtiyaçlarını karşılayamayan toplumsal dışlanma yaşayan yoksul bireyler içine kapanabilmekte veya suça yönelebilmekte, farklı biçimlerde toplumun geneli için de risk grubunu oluşturabilmektedir. Dolayısıyla da yoksulluk sadece onunla yaşayan insanların bir sorunu değil onu da içine alacak şekilde tüm toplumun bir sorunudur.

KAYNAKÇA

Açıkgöz, R. Ö., ve Yusufoglu, Ş. (2012). Türkiye’de Yoksulluk Olgusu ve Toplumsal Yansımaları. *İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, 1(1), 76- 117.

Açıkgöz, R. (2013). *Yoksullukla Mücadele ve Üçüncü Sektör*. Ankara: Altınpost Basın Yayın Dağıtım.

Akgül, M. (1995). Sosyo-Kültürel Bir Kurum Olarak Vakıf. *Diyanet İlmî Dergi*, 31(1), 103-110.

Aksan, G. (2012). Yoksulluk ve Yoksulluk Kültürünün Toplumsal Görünümleri. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 27, 9-10.

Aktan, C. C. ve Vural, İ. Y. (2002). Yoksulluk: Terminoloji, Temel Kavramlar ve Ölçüm Yöntemleri. Coşkun Can Aktan (Ed.). *Yoksullukla Mücadele Stratejileri*. Ankara: Hak-İş Konfederasyonu Yayınları.

Aydın, M., ve Türgay, T. (2011). Yoksullukla Mücadelede Vergi Politikası ve Türkiye. *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 16(1), 249-274.

Aydın, K. (2014). Yapısal İşlevselci Teori ve Toplumsal Tabakalaşma. *Yalova Sosyal Bilimler Dergisi*, 8, 213-239.

Baş, T. (2006). *Anket Nasıl Hazırlanır? Uygulanır? Değerlendirilir?*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.

Bayyığıt, M. (2001). Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Kurumu Olarak Vakıflar. *Selçuk Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 11, 59-66.

Bottomore T. (2005). *Marksist Düşünce Sözlüğü*. (Çev. Mete Tuncay). İstanbul: İletişim Yayınları.

Boya, N. ve Serim, H. (2011). Mikro Krediler Makro Hayaller: Yoksulluk Gelecekte Müzelerden Mi Öğrenilecek?. *Anadolu International Conference in Economics II*, June 15-17, Eskişehir.

Büyükçavuşoğlu, O. (2009). *Küreselleşme ve Gelişmekte Olan Ülkelerde Yoksulluk*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Afyon: Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Çağlayan, S. (2008). Göç ve Yoksulluk: Mutlak ve Doğrusal Olmayan Bir İlişki. Nurgün Oktik (Ed.). *Türkiye’de Yoksulluk Çalışmaları* (ss. 301- 326). İzmir: Yakın Kitabevi Yayınları.

Çizakça M. (2005). Osmanlı Dönemi Vakıflarının Tarihsel ve Ekonomik Boyutları, TÜSEV. *Türkiye’de Hayırseverlik: Vatandaşlar, Vakıflar ve Sosyal Adalet Araştırması*. İstanbul: Bahçeşehir Üniversitesi, TÜSEV.

Coşkun, M. N. (2012). *Türkiye’de Yoksulluk: Bölgesel Farklılıklar ve Yoksulluğun Profili*. Türkiye Ekonomi Kurumu Tartışma Metni, Ağustos 2012/59.

Demirhan, Y., ve Kartal, N. (2014). 1980 Sonrası Yoksullukla Mücadelenin Başlıca Aracı Olarak Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışmayı Teşvik Fonu’nun

- Kuruluş ve Varlık Nedenlerine İlişkin Bazı Tespitler. *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 42, 257-268.
- Demirtürk, R. vd. (2011). Yoksulluk Düzeyinin Modellenmesi Üzerine Bir Araştırma. *Sosyoloji Araştırmaları Dergisi*, 14(1), 30-67.
- Dicleli V. (1946). Yoksulluk ve Sosyal Yardım Şekilleri. *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 3(1), 108-124.
- Doğan, M. S. (2006). Vakıf Medeniyetimize Sosyal Siyaset ve Sosyoloji Açısından Bir Yaklaşım. *İstanbul Üniversitesi Sosyoloji Konferansları Dergisi*, 34, 9-28.
- Doğan, B. B. ve Çelik, M. Y. (2012). Diyarbakır'daki Kentsel Yoksulluğun Ana Bileşen Analizi Dâhilinde Değerlendirilmesi. *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 17(3), 129-162.
- DPT, (2000). *Sekizinci Beş Yıllık Kalkınma Planı/Gelir Dağılımının İyileştirilmesi ve Yoksullukla Mücadele Özel İhtisas Komisyonu/Yoksullukla Mücadele Alt Komisyonu Raporu*. Ankara: DPT.
- Durand, J. P. (2010). *Marx'ın Sosyolojisi*. (Çev: Ömer Laçiner). İstanbul: Birikim Yayınları.
- Erdem, T. (2003). Yoksulluk Kimin Sorunudur?. *Ekonomik Yaklaşım*, 14(49), 130-149.
- Erdem, T. (2006). *Feodaliteden Küreselleşmeye Temel Kavram ve Süreçler*. Ankara: Lotus Yayınları.
- Erdendoğdu, F. (2014). *Sosyal Tabakalaşma & Eşitsizlik*. Erişim tarihi: 10 Mart 2015, https://www.academia.edu/7259472/Sosyal_Tabakalaşma_ve_eşitsizlik.
- Ersungur, Ş. M. ve Topcuoğlu, A. (2014). Kalkınma Planlarının Yoksulluğu Azaltmadaki Etkisi Üzerine Bir Analiz. *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 18(2), 299-317.
- Ertem, A. (2011). Osmanlıdan Günümüze Vakıflar. *Vakıflar Dergisi*, 36, 25-65.
- Gül S. ve Gül H. (2008). Yoksulluk ve Yoksulluk Kültürü Çalışmaları. *Türkiye'de Yoksulluk Çalışmaları*. İzmir: Yakın Kitabevi.
- İliman, T. (2014). *Türkiye'de Yoksullukla Mücadelede Fonlar*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Aydın: Adnan Menderes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Kahraman, F. (2011). *Yoksulluğun Değişen Yüzü Çalışan Yoksullar: İstanbul Sancaktepe Kemal Türkler Mahallesi Üzerine Bir Araştırma*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Isparta: Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Karabulut, A. (2011). *Türkiye'de Sosyal Yardım ve Sosyal Yardımların Tek Merkezden Yürütülebilirliği*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Ankara: Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

- Kılıç, R. ve Çetinkaya, Ş. (2012). Türkiye’de Yoksullukla Mücadelede Sosyal Yardım Stratejileri ve Bir Model Önerisi. *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 34, 93- 114.
- Köprülü, F. (2013). *Vakıf Müessesesinin Hukuki Mahiyeti ve Tarihi Tekâmülü*. (Haz. Yahya K. Taştan). Ankara: Vakıflar Genel Müdürlüğü.
- Lewis O. (1971). *Sanchez’in Çocukları*. (Çev. Leyla Ragıp). İstanbul: e Yayınları.
- Marx, K. (1997). *Kapital* (Cilt-I) Ankara: Sol Yayınları.
- Memiş, H. (2014). Küreselleşme ve Yoksulluk İlişkisi. *Akademik Yaklaşımlar Dergisi*, 5(1), 144-161.
- Oktik, N. (2008). Yoksulluk Olgusuna Kavramsal ve Kuramsal Yaklaşımlar”, *Türkiye’de Yoksulluk Çalışmaları*. Ayça Duru Sayıcı (Ed.) (ss. 21-57). İzmir: Yakın Kitapevi Yayınları.
- Ott, S. (2001). *The Nature of the Nonprofit Sector*. Colarodo: Westview Press.
- Özbek, N. (2006). Osmanlı İmparatorluğu’nda “Sosyal Yardım” Uygulamaları. Mehmet Seyitdanlıoğlu ve Halil İncelik (Ed.). *Tanzimat: Değişim Sürecinde Osmanlı İmparatorluğu* (ss. 401-23). Ankara: Phoenix Yayınevi.
- Özbek, N. (1998). Doksan Yıllık Bir Hayır Kurumu: Topkapı Fukaraperver Cemiyeti. *Tarih ve Toplum*, 30(180), 4-10.
- Seyyar, A. (2006). *Değişen Dünyada ve Türkiye’de Sosyal Politikalar*. İstanbul, Değişim Yayınları.
- Soysaldı, M. (2004). Vakıflar ve Psiko-Sosyal Fonksiyonları. *Diyanet İlmî Dergi*, 40(3), 85-104.
- Şenses, F. ve Önder, H. (2005). *Türkiye’de Yoksulluk ve Yoksulluk Düşüncesi*. İstanbul: Bağlam Yayınları.
- Şenses, F. (2008). *Küreselleşmenin Öteki Yüzü Yoksulluk*. İstanbul: İletişim Yayınları.
- Taş, H. Y. ve Özcan, S. (2012). *Türkiye’de ve Dünya’da Yoksulluk Üzerine Bir Araştırma*. Erişim tarihi: 10 Mart 2015, <http://www.eecon.info/papers/544.pdf>
- Taşçı, F. (2009). Yoksulluğa ve Yoksullara Dönük Ahlak Yaklaşımları. *Sosyal Siyaset Konferansları Dergisi*, 57, 481-514.
- Turner B. (2007). *Eşitlik*. Ankara: Dost Kitabevi Yayınları.
- Tutar, E. ve Demiral, M. (2007). Türkiye’de Gelir Dağılımının İyileştirilmesi ve Yoksullukla Mücadele Sürecinde Sivil Toplum Kuruluşlarının Önemi. Ali Akdemir, vd. (Ed.). *IV. Uluslararası Sivil Toplum Kuruluşları Kongresi Bildiriler Kitabı* (ss. 331-437), Çanakkale: ÇÜ. Biga İİBF.
- UNICEF, (2004). *Dünya Çocuklarının Durumu 2005, Çocukluk Tehdit Altında*. Ankara: UNICEF Yayınları.

Vakıflar

Genel

Müdürlüğü.

<http://www.vgm.gov.tr/db/dosyalar/webicerik194.pdf> Erişim tarihi: 10 Mart 2015.

Van den Bosch Karel; Callan T.; Estivill J.; Hausman P.; Jeandidier B.; Muffeis R.; Yfantopoulos J. (1993). Comparison of poverty in seven European countries and regions using subjective and relative measures. *Journal of Population Economics*, 6(3), 235-259.

Wagle, U. (2002). Rethinking Poverty Definition and Measurement. *International Social Science Journal*, 54(171), 155-165.

Weber, M. (1997). *Protestan Ahlakı ve Kapitalizmin Ruhü*. (Çev. Z. Auroba,) İstanbul: Hil Yayınları.

Yazılıtaş, N. (2002). Türk Toplum Hayatında Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışmanın Tarihi Temellerine Bir Bakış. *NÜSHA*, 5, 164-171.

Yediyıldız, B. (1982). Müesseses Toplum Münasebetleri Çerçevesinde XVIII. Asır Türk Toplumunu ve Vakıf Müessesesi. *Vakıflar Dergisi*, 15, 23-53.

----- (1984). Sosyal Bütünleşme Açısından Türk Vakıfları. *Vakıf Haftası Dergisi*, 1, 34-36.

Yıldırım, E. (2016). Kadın Hayırseverliğinin Sivil Topluma Dönüşümü: HEKVA Örneği. Erişim tarihi: 07 Şubat 2016, <http://www.hekva.org.tr/icons/makaleler.html>.

Yunus Emre Kültür Vakfı Tüzüğü. (2006). *Yunus Emre Kültür Vakfı*. Karaman.

Yusufoğlu, Ö. (2010). Kadın Yoksulluğu Üzerine Sosyolojik Bir Araştırma: Elazığ Örneği. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Elazığ: Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.